

Boldogházi búcsú

Úgy látszott, hogy délelőttre az idő kitisztul. Az út felett felhőbarikák lebegtek ugyan, de azok is csak azért maszatolták be az eget, hogy jelezzék a földnek, legkorábban estefelé számíthat páralecsapódásra, amikor is egy valamirevaló zápornak érkeznie illik. Vasárnap volt, és a hetedik nap ünnepélyességet kölcsönzött a jázsági földeknek.

A kisbusz biztatóan zümmögött Gábor alatt. Hazafelé igyekezett, jármű közel s távol nem zavarta haladását, az út majdhogynem egyenesen vitt előre, úgyhogy volt ideje nézelődni. Jól ismerte a tájat, s már várta, hogy a retináján kialakult képre mikor fog rákopírozódni egy másik, amit belső látása a múltból vetít.

Idővel a Jázság második otthonává lépett elő. Pedig apja született itt, ő csak mellékszereplő volt az iskolai szünetekben, akit mint vendégkosztost lecsaptak a tanyára, néha egész nyárra. „Hadd erősödjön a kölök” – szokta mondani apja, amikor leértek, „Pesten úgyis csak elpuhulna”.

Akkor még állt a szülői ház Szentimre határában, nagyapja halála után apja egyik bátyja örökölte, jószerivel tehát unokatestvéreivel együtt nőtt fel ezen a csodálatos vidéken.

Gyerekkorában a tanyában pezsgő élet folyt. A „nagy generáció” – apja korosztálya – még vidáman cipelte az élet terheit, sűrűn összejárt a tíz testvér, leginkább persze a szomszéd falu búcsújának előestéjén volt tele a ház és a góré a másnap Boldogházára kerekező, motorozó rokonokkal. Hosszú ideig mindenki úgy érezte, hogy kötelező a megjelenés, csak ahogy elköszöntek a szülők a kapufélfától, egyre gyérültek az összejövetelek, az unokatestvérek is felnőttek, férjhez mentek, megnősültek, éltek a maguk életét. De a boldogházi búcsú még mindig egybetartotta a rokonságot.

Gondolt egyet, és letért a főútról.

Itt amúgy is minden dűlő Teri nénye tanyájához vezet, dünnyögte magában, s csökkentette a sebességet. A két oldalt meredező kukoricaszárak helyeslően

bólogattak. Többször is előfordult már, hogy utazásai során elkalandozott. Nyelte a port a szentimrei határban, amikor egy alkalommal lekanyarodott a berényi útról, hogy a régi tanyájuk helyét megkeresse, és most sem volt másképp, természetes kíváncsiság hajtotta, hogy lássa, milyen is manapság a boldogházi búcsú egykori színtere.

Aztán a kukoricatengerből egyszerre csak előbukkant a tanya. Óvatosan gördült be a kapun, amikor megütötte fülét a zshivaj. Az udvar csordultig volt emberekkel.

Azok ott nem Albert bácsi gyerekei? Mellettük meg Pali bátyja családja? – találgatta. Régen volt, amikor így együtt látta őket. Unokatestvér találkozó lenne, és neki nem is szóltak? A műszerfalra pillantott, augusztus első vasárnapját mutatta a kijelző. A boldogházi búcsú napja!

– Nézzétek mán, ki gyün amott azzal a taxival? Gábor az, nem? – Manci nénye állt az út közepén. Kezével szemét árnyékolta a déli napsütésben, majd amikor megbizonyosodott, hogy mégiscsak Gábor az, sántaságát meghazudtolva sietett felé, s már cipelte is befelé.

– Na, kit hoztam! – kiáltotta diadalmasan a többieknek.

Gábor egy perc alatt felmérte a helyzetet. Nemcsak hogy belecsöppent a búcsú kellős közepébe, de úgy számolta, mindenki jelen van a családból, csak éppen apját nem látta sehol, bárhogya is kereste.

Nem is, hiszen már egy jó ideje a rákospalotai temetőben nyugszik, súgta a józan esze. De akkor hogy lehet, hogy Imre bátyja viszont itt van, aki... – de nem volt ideje befejezni a gondolatsort, mert lecsaptak rá a többiek. Kézről kézre adták, s mire túljutott minden parolán, már nem is nagyon akart foglalkozni olyan logikai feladvánnyal, hogyan lehetséges, hogy azok is itt vannak, akik nem lehetnének. Beletemetkezett a régi nagycsalád ölelő karjaiba.

Ebédre a szárkerítés elé terítettek. Voltak vagy nyolcvan, a kisgyerekek anyjuk ölében ücsörögtek, a nagyok így is alig fértek el a hirtelen összeeszkábált asztalfolyam mellett. Kétszer is el kellett mondani a pohárköszöntőt, hogy az asztal másik vége is rendesen hallja. Gábort is kínálták erősen, de tudta, vezetnie kell, nem ivott.

– Pedig böcsületes Kinizsi sör – mondta mellette valaki.

– Aztán meg mi is vezetünk, ládd-é – és odamutatott a pajta oldalában sorakozó motorokra – igaz, mi csak a faluban.

Gábor azon morfondírozott, vajon mikor is látott utoljára Kinizsi sört az üzletek polcain, a motorok meg Danuviák és Csepelek, egyiket sem gyártják már. A tudata mélyén végig érezte, hogy időutazó ebben a jelenetben, csak épp az évszámot nem tudta, hová pottyant. Inkább a csigatészta tyúkhúslevesre koncentrált, mert annak biztos, hogy az íze régen is, most is ugyanolyan volt. Kérdéseire a pörkölt mellett kapta meg a választ. Vendel bátyja ült le mellé, látszott, hogy valamit akar mondani, mert szemeit tüntetően az abroszra szegezte, dohányzárga körmeivel a sörösüveget kapingálta.

– Hanem ti meg jól elfelejtettétek Rozó nénéteket fölköszönteni az ötvenötödik születésnapján!

Gábor hebegett, habogott, hirtelen nem tudott válaszolni.

– Értem én, hogy Pest messze van Berénytől, de számított rátok. Azt gondolta, hogy majd, ha megint lejössz egy-két hétre, megejtitek. De eltűntetek, mint a mozdonyfüst.

Most van itt a kínálkozó alkalom, gondolta Gábor, és nagy ravaszul megkérdezte:

– Mikor is született Rozó nénje? –

Vendel bácsi meghökkent. – Számolj vissza kilencszázhatvanötből ötvenötöt. Annyit mondtam, nem? – hitetlenkedett egy sort, majd a fejét csóválva felállt mellőle.

– Különben ott jön apád, még jó, hogy ebéd végére ideért!

Tényleg, az úton most fordult be apja a régi kerékpárral.

– Csak a levesből maradjon nekem egy kevéske, a többit meghagyom nektek – integetett messziről a többieknek.

Gábor végignézett apján, igen, hatvanötben pontosan ilyen volt. Napbarnított bőr, vékony bajusz, mosolygós arc. Ez az arc hajolt fölé, amikor a leckéit írta, ez mutatta meg először az írógép használatának rejtelseit, és ez nézett rá, akkor is, amikor az érettségi után a gimnázium büféjében megkínálta egy konyakkal. Micsoda nagy dolog volt az számára! A gimnázium híres tanára meghívja a frissen érettségizett fiát egy italra! Emlékszik, hogy titokban körbenézett, látja-e valaki ezt a dicsőséget! Mindig is ezt az apaképet szerette a legjobban. Fölugrott a helyéről, sietett köszönteni felmenőjét. Pontosán tudta ugyan, hogy mindaz, ami vele történik most, a valóságban nem történhetne meg, de olyan jó volt újra megölelnie apját, olyan jó volt sodortatni magát végre a szeretet hullámaival!

Délutánra a sok sör és házi bor már megtette hatását. A férfiak egyre vadabb történetek mesélésébe kezdtek, kakaskodtak egymással, mint a sihederek, az asszonyoknak épp elég volt visszafogni őket. És akkor történt a baj: Imre és Vendel összeszólalkoztak.

Pedig ártatlan helyzetnek indult. Imre bácsi a gyepen játszott unokájával – a pokróc sarkán árválkodó labdát dobálta gyufásdobozzal, amit aztán átadott a gyereknek, próbálja meg ő is. A kis kezeknek nagy volt a gyufásdoboz, a labdát sosem találták el, borítékolható volt, hogy egy idő után bögés lesz a dologból. Vendel bátyja hallgatta egy darabig, majd odaszólt:

– Ne bánkódj, kisöreg, majd a nagypapa lelövi!

Egy szempillantás alatt csönd lett, de akkora, hogy az istállóban mocorgó állatok nesze is áthallatszott rajta. Gábor régóta tudta, hogy Imre bácsi fekete bárány a családban. Sokszor kérdezte, miért, de válaszolni senkinek sem akarádzott. „Majd megtudod!”, tettek pecsétet a titokra, amely, lám, most megnyílni látszott. Körbenézett, mindenki lélegzet visszafojtva várta a fejleményeket. Még a kisebbek is elcsitultak, megérezték a levegőben vibráló feszültséget.

– Nem vagy képes abbahagyni a piszkálódást, ugye? – fordult Imre bátyja Vendelhez. – Mindig a régi nóta! Az ember egyszer botlik, aztán évtizedekig hallgathat érte! Azt hiszitek, nem látom, hogy kerülitek a velem való találkozást – nézett a többiekre. – Mégis, mi vagyok én, rabló, gyilkos, hogy még beszélni sem akartok velem? – ömlött belőle a szó, mint lukas rocskából a víz, de hangja tompán puffant a gyepen.

– Hát gyilkos nem vagy, de majdnem az lettél – replikázott Vendel, és elnézett Imre feje fölött.

– Akkoriban katonaviselt embereket kerestek a begyűjtők mellé. Nem volt munkám, jelentkeztem. Mi ebben a rossz?

– Az, hogy tüntetően fegyverrel flangáltál Berény utcáin – szólt bele Rozó nénje. – Nem láttad, hogy mindenki elfordult tőled, mert azt gondolta, milyen ember az olyan, aki segít a más vagyonának rekvirálásában?

– Könyörgök, én csak terménybegyűjtésben vettem részt!

– És az mennyivel jobb? Akitől elvittétek a búzáat meg a lábasjószágot, az éhen halhatott!

– Miért csináltok ebből olyan nagy tragédiát? Mindenki túlélte, akkor meg az volt az ukáz, hogy a városnak is kell enni, nem csak a vidéknek.

– Hát először is, aki túlélte az igen, aki nem, az nem – paprikázódott fel Vendel. – Mert volt, aki miután ti elmentetek, felkötötte magát az istálló gerendájára...

– Ez is az én bűnöm? – Imre bácsit a sírás kerülgette. Tudta ugyan, hogy a többieknek igazuk van, de mentegetni akarta magát, s most a mentegetőzés alapja látszott semmisülni. Rosszul is érezte magát a bőrében. De Vendel, most már, mint a gőzmozdony, rendületlenül ment előre.

– Másodszor, és ez a nagyobbik baj, fegyverrel jöttél begyűjteni édesapánkhoz is.

Imre valószínűleg sejtette, hogy egyszer eljutnak idáig. Minden titok kitudódik valamikor, ez sem kivétel. Elsápadt, de aztán dacosan vetette oda bátyjának:

– Most már csak az hiányzik, hogy rálöttem édesapánkra!

– Rá nem, de a mellette álló öreg eperfa törzsébe beleeresztettél egy sorozatot! – Juca állt fel a földről, és vádlón a bátyjára nézett.

– Hát te ezt honnan tudod? – Imre hangja megbicsaklott.

– Mindent láttam a góréból. Nem is sejtettétek, hogy ott vagyok. Amikor behajtottatok a teherautóval a tanyára, behúztam fülem-farkam, még a lélegzetemet is visszafojtottam. Azt mondtam magamban: ott van Imre, majd az elrendezi a dolgokat. Aztán megláttam, hogy a fegyvered csöve édesapánkra irányul. Nemsokára meghallottam az első lövések hangját, ijedtemben behunytam a szemem, s amikor felnyitottam, édesapánk állt, mint a cövek, a mellette álló eperfa törzse meg porzott a becsapódásoktól

– Akkor láthattad azt is, mi történt előtte.

– Minden mozdíthatót fölraktatok a teherautóra. Csirkét, kacsát. Még szencse, hogy már túl voltunk a disznóvágáson. Amikor aztán a pincéhez érkez-

tetek, ahol a mindennapi élelmet szoktuk tartani, édesapánk beállt az ajtóba, és azt mondta: „Már pedig innen nem visztek el semmit, fiam!”

– Igen, valóban ezt hajtogatta. És hiába próbáltam győzködni, hogy ez a parancs, azt mondta, hogy „ez a parancs, fiam, neked, de nem nekem”. És ahogy gesztikuláltam, a géppisztoly csöve édesapánk felé fordult. Megrettentem, de nagyon. Igyekeztem másfelé terelni, de nem ment. Ekkor ő ránézett a fegyver csövére: „Ahhoz, hogy innen kivigyetek valamit, először engem kell lelőnöd!” – mondta, és szembenézett velem.

Gábor sosem hitte volna, hogy a szavaknak ekkora súlya van. Imre ugyanis, aki láthatólag újra végigélte a történeteket, összeroppant. Letérdelt a földre, vállát rázta a zokogás. A többiek sem tudtak megszólalni. A jelenet olyan volt, mint egy templomi gyónás, amely kiköltözött a gyepre, s a pap helyett most családi feloldozására vár. Imre sokára szólalt meg:

– Nem akarom magam mentetetni, dehogy, már az is bűn volt, hogy elváltam, a saját tanyánkba megyek begyűjteni. Azt hittem, példát mutatok: a törvény miránk, fegyveresekre is érvényes, nem csak a civilekre. De amikor ott álltam édesapánk előtt géppisztollyal a kezemben, elkapott a páni félelem. Hogy lóhatnak én a saját szülőmre? Nincs az az Isten, mondtam magamban, nincs olyan parancs, ami fölülírhatná az ő törvényét. Gyalázatosan éreztem magam. De ez még nem volt elég! Mögöttem két ember állt fegyverrel, féltem, hogy a hosszú huzavona miatt használni is fogják. Azt meg nem éltem volna túl, ha édesapánkban kárt tesznek, agyonlőttek volna őket. Végre sikerült a géppisztoly csövét elfordítanom, s mintha valami ismeretlen erő húzta volna az ujjamat a ravaszra, belelőttem az eperfa törzsébe. Ti meg azóta azt hiszitek, hogy édesapánk helyett mérgemben lőttem bele abba az eperfába, ugye? Pedig csak azért, hogy megelőzzem a bajt!

Gábor nézte ezt a nagy, erős embert, akit a kétségbeesés szinte a földhöz szegezett.

– De megérdemlem, mindent megérdemlek! – folytatta nagybátyja. – Igenis tetszett az egyenruha, a fegyver meg az, hogy hatalmam van nekem is. Csak amikor édesapánk előtt álltam, akkor foszlott szét az én fene nagy hatalmam. Egy perc alatt. És eszembe jutottak mindazok, akik ugyanúgy álltak előttünk, mint ő. Azóta lélekben mindenkitől bocsánatot kértem. Mert valóban nagy az én bűnöm. Bocsássatok meg, testvéreim! Bocsássatok meg! – És Imre bácsi vigasztalhatatlanul zokogott tovább.

Mintha megállt volna az idő két mozdulat között, a többiek lecövekelve hallgatták. Először Mancsi néje mozdult meg, odatérdelt Imre bácsi mellé, megfogta a vállát:

– Jól van, Imre, ne sírj már! A lényeg, hogy nem tudtad megtenni azt a szörnyűséget. Nem vitt rá a lélek. De miért nem mondtad el nekünk, hogy mi is történt valójában? Több mint másfél évtizedig tartottad magadban! – és magához ölelte.

Most már ott voltak körben a többiek is. Fölemelték Imrét, csitították, az meg csak nézett egyikről a másikra, nem tudott szólni. A boldogházi tanya

kopottas gyepén tíz ember állt, összekapaszkodva, sírva, simogatva a másikat – tíz testvér. Gábornak úgy tűnt, örökké tart ez a pillanat. Titokban apját kereste, ő is ott volt a kupacban, de csak a hátát látta. Hűvösödött. A délután jelei már látszottak a fákon, az árnyékok megnyúltak, s a közelgő este hangulatába ringatták a társaságot. Szedelőzködtek. Gábor az autóhoz sietett, amit szinte ki kellett bányásznia a sok kerékpár alól. Mentében azonban még visszaszólt apjának:

– Nem megyek el, csak tankolnom kell. Ha visszajöttem, berakjuk a kerékpárt a mikrobusz saroglyájába, aztán mehetünk haza Szentimrére – és már hajtott is kifelé a poros úton.

Nem gondolkozott, célszerűen tette, amit kell. A benzinkútig fütyörészett, előre örült annak, hogy apjával majd végigbeszélgetheti az utat. Tankoláskor is vidáman nézegetett széjjel, egészen addig, amíg a szomszédban meg nem látta a táblát: „Itt gyorsétterem épül”. Rémület lett úrrá rajta. Azonnal fizetett, és indított.

– Jaj ne! Istenem, ne engedd! – rimánkodott, amíg nyomta a gázt. Nem akarta, hogy vége szakadjon ennek a napnak, ami annyira beleivódott a lelkébe. Elvégre a boldogházi búcsú az ő búcsúja is, nem tűnhet el nyomtalanul!

A kisbusz biztatóan zümmögött alatta, mégis úgy érezte, lassan halad. És mire odaérkezett, ahol délelőtt lefordult a tanya felé, már nem találta az utat. Végtelen, egybefüggő kukoricatábla ringatózott a szélben, várva az égi enyhülésre.

Az ebéd

Nagyapa csirkebecsinált levest rendelt, mellé töltött bárányt, hagymás krump-lival, rizibizivel, majd hosszas morfondírozás után a köretek sorát angolos zöldbabbal toldotta meg. Mindehhez egy deci csopaki dukált, természetesen tisztán, no nem azért, mintha a kristályvizet száműzni akarta volna, ott lesz az majd az asztalon, csak külön pohárban, ahogy illik. A kínálattal különben elégedetlen volt, ráadásul a terítéssel sem stimmel valami: nem találta ugyanis azt a kutyacsont-formájú üvegalkalmazást, amire a kések és villák használatba veendő részei támaszkodtak. Mérge csak akkor párolgott el, amikor meglátta a fagyűrűbe bújtatott damasztkendőt, amit azon mód ki is bontott, s nyakába gyűrve egyik csücskét, vidámban nézett az ebéd elébe. Most már ráért a többiekkel is foglalkozni. Figyelmének teljes biztosítása végett a másik kettő felé fordult, drótkeretes szemüvegén okos fény csillant.

Apa csak ímmel-ámmal forgatta az étlapot, pontosan tudta, mit fog kérni: csirkesültet krumplicipörével és egy pohár vízzel. Tejet kellett volna ennie keksz-

szel, de a helyzetre való tekintettel lemondott szokásos napi „ebédjéről” – mint rendesen megint fájt a gyomra, összegörnyedve ült a széken, és az igazat megvallva, pokolba kívánta az egész ebédet. Csak idegesítette a mások étvágya, és már a gondolatától is feszengett, hogy kerékkötője lehet a jó hangulatnak. Ráadásul naponta ismétlődő kisded játékaikról most le kellett mondania: nem tudott csecsemőpózba görnyedni az ágyán, amitől kevésbé marta gyomorsava a „duodenumot”, valamint az ágy mellett sem volt ott a tejjel és keksszel feltöltött kisasztal. A vicsorgó fájdalom és a bódult félálom közötti szünetekben erre mindig rátalált a keze.

– Szóval, meg kell beszélnünk a dolgot – mondta a fiú, az étlap fölött átsandítva apjára és nagyapjára. Már a vendéglőbe jövet elhatározta, hogy mit fog enni, de most szórakozottan nézte a kínálatot, és nyugtalanul fészkelődött a széken. Nem tudta, hogyan kezdjen mondókájához. Aztán elszállt a nyomás a meléről, és felszabadultan a lényegre tért.

– A lányomból apáca lesz.

– Azt hittem festő – húzta föl a szemöldökét nagyapa, és szórakozottan dörzsölgette damasztyszalvétájával a kanalat.

– Már az. Rómában végezte az akadémiát.

– Akkor úgy látszik, ez volt a „Római vakáció” – humorizált apa, és a fiára kacintott. Római vakáció? – nagyapa ártatlan szemekkel nézett a másik kettőre.

– Ez egy filmcím... Hangos filmé... – gonoszkodott apa.

– Én azért mégis aggódom – komolyodott el a fiú.

– „Ne aggódjatok hát a holnap miatt! A holnap majd gondoskodik magáról! Elég a mának a maga baja.”

– Máté 6, 24-34 – bölintott rá nagyapa, és jelentőségteljesen apa felé fordult.

– Igenis, főtisztelendő uram – szólt vissza apa, és viccesen haptákba vágta lábát az asztal alatt.

– No csak ne rugdalózzon, kérem, mert még beleakad a cipősarka a reverendába – parírozott nagyapa, és hamiskásan nézett szét az asztaltársaságon.

– Mindenesetre meglepő – tért vissza a témához. – Még ha fordítva történne...

– Igen, az elfogadható lenne...

– Nem mindegy? – fakadt ki a fiú – Elvégezte az akadémiát, és mégis apáca lesz. De hogy ne akadjatok fönn a dolgon: világi apáca. Ami annyit tesz, hogy nappal mindenki űzi a civil foglalkozását, este meg bevonul a rendházba. Így aztán a kecske is jóllakik, és a káposzta is megmarad.

– Ez eléggé profán megközelítés, nem gondolod? – nagyapa összerendezte az evőeszközöket tányérján,

Apa fölemelte szemét a tányéron hagyott csirkecsontok és bőrök látványáról. Épp el akart dicsekedni, hogy hármójuk találkozása milyen jó hatással van az emésztésére, de látván, hogy a beszélgetés más irányba kanyarodott, kényszeredetten vette fel a fonalat.

– Tény, hogy az ember vagy papnak, vagy apácának készül először, és csak később vált át civil foglalkozásra.

– Rendszerint ez annak a módja – dünnyögött nagyapa –, bár elég nehéz így is az átállás.

– És az nem lehet, hogy festő is legyen, meg egyházzsolga egy személyben? Mint például Fra Angelico – csillogtatta meg frissen szerzett művészettörténeti tudását a fiú.

– Csakhogy ő nem volt a családunk tagja – nevetett felszabadultan apa, majd apósa felé fordult.

– Miért is nehéz az átállás?

– Mert az ember, hogy ha papnak készül, nem tud másra gondolni csak a papi hivatásra. És akkor közbeszól az élet, a háború. Emlékszem, hazafelé tartottam a frontról, és lázasan kószáltam Ungvár utcáin. Fogalmam sem volt, hogyan tovább, csak azt tudtam, hogy azzal a kézzel, amivel embert öltem, nem adhatom át az ostyát a hívőknek. Ezzel már az első roham után is tisztában voltam. A galíciai lövészárkokban, vagy amikor a muszka engedte, őrségben sokszor kérdeztem Istentől mit tegyek, de sosem érkezett válasz. És akkor, azon az ungvári utcán egyszer csak zeneszóra lettem figyelmes: egy nyitott ablakon zongorajáték hangja szűrődött ki. Ujjaim, amelyek addig a fegyvert fogták, szinte maguktól követték a dallamot. Sokáig álltam a repkénnyel benőtt ház előtt, majd bekopogtam. Anyósod ült a hangszernél, és Chopint játszott. Engedélyt kértem, hogy játszhasam vele. Négykezeseztünk. A zongora után vacsorára invitáltak. Ott ragadtam, megnősültem, így vehetted el a lányomat – fordult apához. Végül is civil lettem, történész.

– Hja, kérem, ember tervez... – Apa felkavarta ebéd utáni gyógyszerét a pohárban, megvárta, amíg eloszlik benne a homály, majd kiitta.

– Igen, szerencsédre. De a papi hivatásról végleg le kellett mondanom.

– Nem vigasztalt az sem, hogy később egyetemi tanár lettél? És milyen fiatalon! Láttam a kinevezési okmányodat – vetette közbe apa.

– Nagy megtiszteltetés volt, igaz. De mindig tompa sajgást éreztem, ha egy ciszterrel összetalálkoztam. Eleinte kérdezősködtem is azokról, akik mellől kivézenyelték a frontra. Keveset szenteltek fel közülük. A kinevezési okmányomat pedig átvettem ugyan, de... – és itt nagyapa jelentőségteljesen az étterem egy távoli pontjára nézett, majd legyintett, és veje felé fordult.

– Te sem jártál jobban!

– Látjátok, nem véletlenül mondtam, hogy Fra Angelico nem volt a családunk tagja. Ezen gondolkoztam azon a májusi délutánon is, amikor Firenzében a képei előtt álltam – vette át a szót apa. – A könnyeimet már jóval előtte elzokogtam, akkor csak némán kérdeztem tőle: hogy csináltad? Elvégre, amikor a szemináriumba kerültem, mint legkisebb parasztfiú a családban, azt hittem, hogy életem végéig fogom szolgálni az Urat. És nem is tűnt olyan kilátástalannak a helyzetem: jó tanuló, jó papnövendék voltam. Egészen addig, amíg az egyik prédikáció szövegéből írásművet szerkesztettem. Rájöttem, hogy tudok írni, és többé nem akartam máshogy prédikálni, csak úgy, ahogy az írás diktálta – nem úgy, ahogy a szolgálat... Persze ezt a lelki vezetőm is észrevette, megbeszéltük a dol-

got. Fél év lett volna hátra a felszentelésig, de odahagytam a szemináriumot. Író akartam lenni. Aztán jött az egyetem, ahol megismerkedtem a lányoddal, – édesanyáddal – fordult a fiú felé. Később, amikor már tanárként Egerbe vittem az osztályaimat kirándulni, mindig beugrottam a könyvtárba: ott volt jó barátom és osztálytársam: Stephanus atya. Eleinte én is el tudtam beszélgetni vele a régi időről, aztán már csak a pillanatnyi helyzetről esett szó. De belül mindig kínzó hiányt éreztem. No, nem az elmaradt írói pálya miatt! Elfogadtam, hogy az írásért elhagytam az Úr szolgálatát, ő meg elvette tőlem az írást. Tanárként viszont helytálltam, úgy látszik ezt a talentumot osztották nekem. Mégis, soha nem tudtam elfelejteni azt a kamaszkori magamat, aki a jázsági tanya sarkánál először imádkozott Istenhez, s az imában valamiféle utat talált hozzá.

Hirtelen elhallgatott mindenki, csak nagyapa zseborája ketyegett rendületlenül. Az ételszagot elnyomta egy idegen illat, ami a nyitott ablakon keresztül áradt befelé. Hosszú ideig nézték egymást. Aztán a fiú megpróbálta az elakadt beszélgetés szekerét kitolni a kátyúból, de fogalma sem volt, hogyan kanyarítsa vissza a járt útra. Éppen mondani akart valamit, amikor nagyapa megszólalt:

- Gondolod? – és jelentősegteljesen apjához fordult.
- Lehet... Talán neki most sikerülni fog...

A fiúnak kezdett derengeni, hogy már rég nem a lányáról van szó, hanem valami másról, ami az idő mélyéből tört elő, s lesöpörte a pályaválasztás kérdését az asztalról. Valami, ami kijavítja a múlt hibáit, és menetrendszerűen halad a beteljesülés felé. Körbenézett az újra elcsendesülő társaságon. Úgy látszik, a csöndnek is megvan a maga természetrajza – ez már-már természetellessé kezdett válni. – Van más választásom? – motyogta magában, és kezébe temette arcát. Most vette csak észre, hogy a fehér asztalon a meleg mindvégig furcsa játékot űzött. A tányérok körvonala feloldódott, a vízzel telt poháron keresztül a villák karcsú teste eltorzult, mintha bűvész görbítette volna meg őket. Az árnyékok irracionálisan rövidülni kezdtek, mígnem azt a látszatot keltették, mintha a tárgyaknak nem is volna vetületük. Az abrosz önálló életre kelt, s drapériaként lebegett. Segélykérően tekintett apja és nagyapja felé, de a damasztaszalvéták lepelként takarták az arcukat. A valóság, amelyről eddig azt hitte, hogy tapintható körülötte, pusztán csak illúzió volt.

Sokáig maradt így, aztán felemelte a fejét, és ettől a mozdulattól a dolgok újra a helyükre kerültek. Az asztal mind a négy lábával szilárdan a földön állt, a tányérok visszanyerték szokásos formájukat, a villa evőeszköz lett újra, és nem mágia. De mire minden visszatért a régi helyére, már csak az ő terítéke maradt az asztalon. Csupán nagyapa órája ketyegett még a távolból.

Hátrtolta a széket, és szemével a főurat kereste, hogy fizessen, de az nehezen került elő a konyha mélyéből. Aztán végre meglátta, ahogy kezében irratlan börtárcát egyensúlyozva közelít az asztalok között. – Milyen jó, hogy ebben az órában jött ebédelni – bizalmaskodott a pincér, miközben a számlát letette elé.

- Ilyenkor még a madár sem jár nálunk. Maga volt az egyetlen vendég.